

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

végzése

Az ügy száma: Pfv.I.20.375/2022/7.

A tanács tagjai: Dr. Harter Mária a tanács elnöke

Dr. Mocsár Attila előadó bíró

Dr. Szabó Klára bíró

A felperesek: I. rendű felperes neve

(I. rendű felperes címei)

II. rendű felperes neve

(II. rendű felperes címe)

A felperesek képviselője:

Bihari Ügyvédi Iroda

(ügyvédi iroda címe;

ügyintéző: dr. Bihari Krisztina ügyvéd)

Az alperesek: I. rendű alperes neve

(I. rendű alperes címe)

II. rendű alperes neve

(II. rendű alperes címei)

Az alperesek képviselője:

Kardos, Pető és Törőcsik Társas Ügyvédi Iroda – I. rendű alperesért

(ügyvédi iroda címe;

ügyintéző: Dr. Törőcsik Tamás ügyvéd)

A per tárgya: végrehajtás megszüntetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

a felperesek

A másodfokú bíróság és a jogerős határozat száma:

Szegedi Törvényszék

4.Pf.21.132/2021/7.

Az elsőfokú bíróság és határozatának száma:

Szegedi Járásbíróság

6.P.21.042/2021/3.

P

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet – az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően – hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra, új határozat hozatalára utasítja.

A felülvizsgálati eljárás költségét együttesen az I-II. rendű felperesek, valamint az I. rendű alperes részére egyaránt 250.000 (kettőszázötvenezer) forintban, a feljegyzett felülvizsgálati eljárási illetéket 2.612.000 (kettőmillió-hatszáztizenkétezer) forintban állapítja meg.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A bank (a továbbiakban: bank) és az általa képviselt hitelező (a továbbiakban: hitelező) 2006. február 7-én közjegyzői okiratba foglaltan „ingatlan jelzálogjoggal biztosított devizában nyilvántartott lakáshitel kölcsönszerződés” elnevezésű szerződést kötött az I. rendű felperessel, a II. rendű alperessel, valamint néhai L.F.G.-el.

[2] Az I. rendű felperes és a II. rendű alperes a szerződés megkötését megelőzően: 2005. november 12-én „kockázatifeltáró nyilatkozat devizában nyilvántartott lakás- és jelzálogtípusú hitelekhez kapcsolódóan” elnevezésű iratot írt alá.

[3] A szerződő felek a kölcsön összegét 7.900.000 forintban határozták meg, a kölcsön összegének devizában való megállapításáról a folyósítási értesítőben kapott tájékoztatást az I. rendű felperes és a II. rendű alperes. A bank és a hitelező oszthatatlan szolgáltatásként egyetemlegesen vállalt kötelezettséget a CHF-ben nyilvántartott kölcsön folyósítására. A teljes hiteldíj mutató (a továbbiakban: THM) induló mértéke évi 6,1 % volt. Az induló ügyleti kamat mértékét évi 1,99 %-ban, a kezelési költség induló mértékét évi 3 %-ban határozták meg azzal, hogy a hiteldíj (kamat és kezelési költség) változó mértékű. A futamidőt 240 hónapban, ennek megfelelően a törlesztő részletek számát 240-ben, a törlesztést kezdetét a folyósítást követő hónap 4. napjában határozták meg. A futamidő első 53 hónapjában (türelmi idő) a hiteldíjat kellett megfizetni, a tőkét a türelmi idő lejártát követően havonta egyenletes törlesztéssel kellett teljesíteni. A szerződés aláírásának napján a törlesztő részlet összegét 203 CHF-ben határozták meg. A bank és a hitelező azonnali hatállyal felmondhatta a kölcsönszerződést abban az esetben, ha a felperesek, vagy a II. rendű alperes nem tesz eleget az öt terhelő valamely szerződéses kötelezettségének ideértve a fizetési késedelmet is (kölcsönszerződés V.1.a. pont).

[4] Néhai L.F.G. halálát követően a II. rendű felperes vállalt zálogkötelezettséget az I. rendű felperest és a II. rendű alperest terhelő tartozás visszafizetéséért.

[5] A bank fizetési késedelemre hivatkozással 2011. március 23-án azonnali hatállyal felmondta a kölcsönszerződést, majd a követelését 2011. május 6-án az I. rendű alperesre engedményezte. Az I. rendű alperes közokirat záradékolásával végrehajtást kezdeményezett a felperesek ellen.

[6] A bank 2015. március 30-án kelt levelében tájékoztatta a II. rendű alperest elszámolási kötelezettsége teljesítéséről, a tisztességtelenül felszámított összeget 5.870,82 CHF-ben határozta meg.

A felperesek keresete, az alperesek védekezése

[7] A felperesek keresetükben az ellenük indult végrehajtás megszüntetését – további mellett – arra hivatkozással kérték, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen azért nem jött létre, mert a kölcsönszerződés érvénytelen: a szerződés tárgyának és a törlesztő részletek meghatározásának hiányában nem állapítható meg, hogy a THM-et hogyan határozta meg a bank. Nézetük szerint a kezelési költségre vonatkozó szerződéses rendelkezés tisztességtelen, mert nem határozható meg a kezelési költség ellenében nyújtott szolgáltatás. Állították, hogy nem kaptak teljeskörű tájékoztatást az árfolyamkockázatról. Hangsúlyozták, hogy kis összegű tartozás miatt a szerződést nem lehetett volna felmondani, a tisztességtelenül felszámított összegre tekintettel pedig nem volt tartozásuk. A felmondás jogszerűtlen volt, a velük szemben támasztott követelés nem járt le, a követelés engedményezése hatálytalan. A II. rendű alperest a végrehajtások megszüntetésének tūrésére kérték kötelezni.

[8] Az I. rendű alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, a II. rendű alperes nem ellenezte a kereset teljesítését.

Az első- és a másodfokú ítélet

[9] Az elsőfokú bíróság ítéletével elutasította a keresetet, az ítéletet a felperesek fellebbezését elbíró másodfokú bíróság helybenhagyta. A bíróságok azzal indokolták az ítéletüket, hogy a szerződő felek a szerződés tárgyát, a kölcsön összegét forintban egyértelműen meghatározták, és ugyancsak meghatározták a kölcsön összegének devizában való megállapításának módját, a törlesztő részletek számát, a törlesztési időpontot, továbbá a törlesztő részletek kiszámításának módját. A türelmi időszakban kamatot és kezelési költséget kellett fizetni, azt követően a tőkét és a hiteldíjat egyenletes (annuitásos) törlesztéssel kellett teljesíteni. Egyértelműen meghatározták a THM-et, s csak a THM feltűntetésének hiánya okozna érvénytelenséget, a pontatlan vagy téves megjelölése a szerződés részleges érvénytelenségét sem eredményezi. Rámutattak, hogy a kezelési költségről egyedileg állapodtak meg a szerződő felek, ennek ellenében a bank tényleges szolgáltatást nyújtott, és a mértéke sem tekinthető aránytalanul magasnak. Indokaik szerint a bank világos és átlátható árfolyamkockázati tájékoztatást adott, amely megfelelt a jogszabályi rendelkezéseknek és az Európai Unió Bírósága követelményeinek. Kifejtették: a felmondásra vonatkozó szerződéses rendelkezés nem tisztességtelen, hiszen súlyos szerződésszegésnek minősül a törlesztési kötelezettség teljesítésének elmulasztása. A bank 5.870,82 CHF tisztességtelenül felszámított összeget mutatott ki, melynek a felmondás időpontjára vetített arányos összege figyelembevételével a tartozás a felmondás időpontjában 2.464,44 CHF volt, ami jelentős összegnek minősül, megalapozta a felmondást. Utaltak arra is, hogy az I. rendű alperes engedményezéssel szerezte meg a végrehajtandó követelést, alaptalanul hivatkoztak a felperesek az engedményezés velük szembeni hatálytalanságára. A jogerős ítélet kitért arra is, hogy az elsőfokú bíróság eleget tett indokolási kötelezettségének.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[10] A jogerős ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, melyet a 2022. május 18-án megtartott felülvizsgálati tárgyaláson módosítottak: a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását kérték, és kizárólag a felmondásra vonatkozó felülvizsgálati érvelésüket tartották fenn.

[11] A felperesek arra hivatkoztak, hogy a szerződésnek a felmondás alapjául szolgáló V.1.a. pontja tisztességtelen, a felmondást megelőzően pedig felszólítást kellett volna kapniuk annak érdekében, hogy a felmondás okát el tudják hárítani, de felszólítást nem kaptak. Állították, hogy a felmondáskor nem volt lejárt tartozásuk, tévesen számoltak a bíróságok, amikor azt rögzítették, hogy a tisztességtelenül felszámított összeg arányos mértékének figyelembevétele mellett hátralékos tartozásuk volt. A felmondáskor lejárt tartozás összegét csökkentti a tisztességtelenül felszámított összeg, ezt az összeget azonban nem arányosan kell elszámolni, hanem le kell vonni a késedelemmel érintett időszakra vonatkozó törlesztő részlet összegből, és ha felmondáskor 2.464,44 CHF lejárt tartozásuk volt, ebből kell kivonni a tisztességtelenül felszámított összeget. Ennek eredményeként az állapítható meg, hogy „túlfizetésben” voltak.

[12] Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására és felülvizsgálati költsége megfizetésére irányult. Álláspontja szerint a felperesek felülvizsgálati kérelmükben ugyan megjelöltek bizonyos jogszabályhelyeket, amelyek megsértését állították, azonban ezekkel összefüggésben jogi érvelést nem adtak elő. Előadta, hogy a felmondás jogellenességének vizsgálata a végrehajtás megszüntetése iránti perben nem lehet alapos és nem vezethet a végrehajtás megszüntetéséhez, a BH2017.347. számú eseti döntésben foglaltak szerint a végrehajtás megszüntetését a felperes a felmondás érvénytelenségére hivatkozással sem perben, sem a végrehajtási eljárás keretében nem követelheti. A bank egyértelmű felmondási okot jelölt meg, ami a fizetési kötelezettség teljesítésének elmulasztása volt. Ha a felmondásra vonatkozó szerződéses rendelkezés tisztességtelen lenne, az a szerződéses rendelkezés érvénytelenségére vezetne, nem a felmondás jogszerűtlenségének megállapítására. A szerződő felek megállapodása tartalmazta a felmondás lehetőségét súlyos szerződésszegés esetére; súlyos szerződésszegésnek minősül a törlesztő részletek megfizetésének elmulasztása és a bank erre hivatkozással mondta fel a szerződést. Amennyiben a felmondásra vonatkozó szerződéses rendelkezés tisztességtelen lenne, „kiesne” a szerződésből, és ha a bank a „kieső” szerződéses rendelkezésre hivatkozással mondta volna fel a szerződést, akkor a „kieső” rendelkezés helyébe a jogszabályi rendelkezés lépne, ami pedig azt tartalmazza, hogy az arra jogosult felmondhatja a szerződést súlyos szerződésszegés esetén. Az elsőfokú eljárásban olyan tartalmú érvelést a felperesek nem terjesztettek elő, mely szerint a felmondást felszólításnak kellene megelőznie, emiatt a felszólító levelek csatolására sem került sor. A tisztességtelenül felszámított összeget a törlesztő részletek újraszámítása és arányos csökkentése útján kellett elszámolni. Az elszámolásra vonatkozó rendelkezéseket a DH törvények tartalmazzák. Nem annak van tehát jelentősége, hogy az elszámolásban rögzített összeg meghaladja-e a felmondás időpontjában fennálló tartozást, hanem annak, hogy a tisztességtelenül felszámított összeg időarányos részének a szerződéskötés időpontjától kezdődő figyelembevétele és a felperesek tényleges törlesztései mellett fennállt-a felmondás időpontjában hátralékos tartozás. A bank az öt terhelő elszámolást elvégezte, a felmondás napján (2011. március 16-án) a tisztességtelenül felszámított összeg levonása után a hátralék 2464,44 CHF volt. Ez a tartozás az új (399,81 CHF) törlesztő részlethez képest is jelentős tartozásnak minősül, azaz több mint hat havi törlesztő részlet elmaradása állapítható meg.

A Kúria döntése és jogi indokai

[13] Az előbbiek szerint módosított tartalmú felülvizsgálati kérelem a következők miatt részben alapos.

[14] Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmének indokai kapcsán előre bocsátja a Kúria, hogy a BH2017. 347. számon közzétett eseti döntés kizárólag abban a kérdésben foglalt állást, hogy a végrehajtás megszüntetése iránti per megindításának lehetősége nem zárja ki és nem is teszi feleslegessé a felmondás jogellenességének megállapítására irányuló per megindítását, mert sem a végrehajtási nemperes eljárás, sem a végrehajtási per keretében nem küszöbölhetők ki a jogellenes felmondás jogkövetkezményei. Az eseti döntés e megállapítása azonban a végrehajtás megszüntetése iránti perben nem gátolja meg annak vizsgálatát, hogy – a felülvizsgált elszámolás figyelembevételével – fennállt-e a végrehajtás alá vont követelés a szerződés felmondásának időpontjában.

[15] Nem alapos a felülvizsgálati kérelem a kölcsönszerződés V.1.a. pontjának tisztességtelenségét illetően. A kölcsönszerződés V.1.a. pont szerint a bank és a hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönszerződést, ha a felperesek vagy a II. rendű alperes nem tesznek eleget az őket terhelő valamely szerződéses kötelezettségnek, ideértve a fizetési késedelmet is. Ez a szerződéses rendelkezés világos és érthető, tisztességtelensége nem állapítható meg, ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy a szerződő felek szerződésükben az 1959-es Ptk. 525.§ (1) és (2) bekezdéseire utaltak, mint a felmondás alapjául szolgáló okokra. A bank az adósok fizetési késedelmére hivatkozással mondta fel a kölcsönszerződést, a fizetési kötelezettség teljesítésének elmulasztását minősítette olyan súlyos szerződésszegésnek, ami az azonnali hatályú felmondás alapjául szolgált, a felmondást tartalmazó közjegyzői okirat pedig kifejezetten az 1959-es Ptk. 525. § (1) bekezdésének e) pontját jelölte meg a felmondás okául és alapjául, nem a kölcsönszerződés V.1.a. pontját.

[16] A módosított felülvizsgálati kérelem abban alapos, hogy a rendelkezésre álló iratokból nem állapítható meg kétséget kizáróan: a felmondás időpontjában fennállt-e a végrehajtás alá vont követelés, ha fennállt, pontosan milyen összegben.

[17] Ezzel összefüggésben hangsúlyozza a Kúria, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések felmondása jogszerűségének megítéléséről szóló 4/2021. Polgári jogegységi határozatban kifejtettek értelmében a DH2 törvény szerinti elszámolás önmagában objektíve nem alkalmas a kölcsönszerződés felmondásához fűződő joghatások kiküszöbölésére. A felmondás alapvető joghatása ugyanis az, hogy a szerződést megszünteti, a hitelezőnek a kölcsönszerződésből eredő követelése pedig egyösszegben esedékessé válik. Ezek a joghatások, ha a felmondás egyébként az adós számára sérelmes, a törlesztőrészeket újraszámításával, a tisztességtelen kikötések alapján teljesített befizetések jóváírásával nem háríthatók el. Nincs tehát jogszabályi akadálya annak, hogy a fogyasztó a felmondás jogellenességének, a jogviszony fennállásának megállapítása iránt keresetet indítson, amely perben érdemben vizsgálható, hogy a felmondásban megjelölt indok fennállt-e, és alkalmas volt-e arra, hogy a jogviszony megszüntetését megalapozza, a felmondás pedig mindezekre figyelemmel alapos volt-e.

[18] Az 1959-es Ptk. 525. § (1) és (2) bekezdései külön nevesítik a kölcsönszerződések azonnali hatályú felmondását megalapozó körülményeket. Ezek közül az 1959-es Ptk. 525.§ (1) bekezdés e) pontja szerint alapot adhat a hitelező számára az azonnali hatályú felmondásra, ha az adós súlyos szerződésszegést követett el. Figyelemmel arra, hogy a kölcsön visszafizetése az adós alapvető kötelezettsége, a fizetési késedelem minősülhet olyan súlyos szerződésszegésnek, ami adott esetben alapot adhat a kölcsönszerződés felmondására. A csupán kisebb összegű hátralék vagy a rövidebb időtartamú késedelem miatt azonban – az arányosság követelményére tekintettel – jellemzően nincs helye felmondásnak. Önmagában az eltérés a törlesztés szerződésben előírt rendszerességétől – a súlyos jogkövetkezménnyel nem arányos mértékű lejárt tartozás hiányában – nem alapozhatja meg a felmondást. A kölcsönszerződés fizetési késedelemre alapított felmondása jogszerűségének megítélése során mindezeknek megfelelően azt kell vizsgálni, hogy az adósnak keletkezett-e lejárt tartozása, tehát késedelembe esett-e, és a késedelem – a mértékére, illetve a hátralék összegére figyelemmel – olyan érdeksérelmet okozott-e a hitelezőnek, olyan súlyos szerződésszegésnek tekinthető-e, amely megalapozhatta a szerződés azonnali hatályú felmondását.

[19] Előfordulhat, hogy a kölcsönszerződés adósa – például azért, mert a teljesítés időpontjában nincs tisztában a szerződés részleges érvénytelenségével – a törlesztő részletnek az érvénytelen kikötésen alapuló hányadát is megfizeti. Az így megfizetett összeg jogi sorsának megítélése során nem lehet elvonatkoztatni attól, hogy a felek között fennáll egy érvényes szerződéses jogviszony, amelynek alapján a felet az érvénytelen részhez kapcsolódó többlétszolgáltatással egynemű, érvényesen kikötött szolgáltatás teljesítése iránti kötelezettség terheli, a befizetést pedig az azt teljesítő fél felismerhetően magának a szerződésnek a teljesítéséül szánta. A befizetett összeget ezért teljes egészében (tehát az érvénytelen részhez kapcsolódó többlétszolgáltatást is) a szerződés teljesítéseként kell – a pénztartozás teljesítésére vonatkozó szabályok szerint – elszámolni, ehhez az adós további jognyilatkozatára, újabb rendelkezésére nincs szükség. Ha a többlétszolgáltatást teljesítő adós a teljesítéskor az érvényesen kikötött szolgáltatás tekintetében késedelembe volt, a többlétszolgáltatást a hátralékos szolgáltatásra kell elszámolni. Ha pedig az érvényesen kikötött szolgáltatás vonatkozásában a teljesítéskor nem állt fenn késedelem, a többlétszolgáltatást idő előtti teljesítésként kell figyelembe venni és a következő törlesztő részletre elszámolni. A kölcsönszerződés fizetési késedelemre alapított felmondása jogszerűségének vizsgálata során mindezekre tekintettel a felmondást megelőzően a törlesztő részleteknek az érvénytelen kikötésen alapuló hányadára teljesített befizetéseket is értékelni kell – az ismertett szempontoknak megfelelően – az adós javára.

[20] A fogyasztói kölcsönszerződéseket illetően tehát a DH2 törvénynek megfelelő elszámolás nem zárja ki, hogy a bíróság a polgári jog szabályai szerint utólag vizsgálja: a felmondás időpontjában fennállt-e tartozás, és ha igen, milyen összegben. Ha az állapítható meg, hogy az adós a felmondáskor fennállt olyan lejárt tartozása, amely – az arányosság követelményét is figyelembe véve – megalapozhatta a felmondást, a felmondás jogszerűnek minősül.

[21] A jelen perben eljáró bíróságok megkísérelték meghatározni azt a hátralékos összeget, ami a felmondás alapjául szolgálhatott, de az I. rendű alperes által szolgáltatott adatokat a felperesek vitatták, a felmondásban pedig nem szerepel a felmondás időpontjáig hátralékként felgyűlt tartozás összege. Mindemellett az I. rendű alperes bírósági felhívás ellenére sem

csatolta azokat a felszólításokat, melyeket a jogelődje (a bank) küldött meg az adósoknak az azonnali hatályú felmondást megelőzően, amelyekből kitűnt volna, hogy milyen összegű volt a határidőben megfizetni elmulasztott törlesztés.

[22] Mindezekből kitűnik: helytálló a felperesek felülvizsgálati érvelése, amely szerint a bíróságok nem tisztázták, hogy volt-e hátralékos tartozásuk a kölcsönszerződés felmondásának időpontjában; ha volt, akkor mennyi volt ennek az összege; a DH1 törvény szerint tisztességtelenül felszámított összeg mennyivel csökkentette a tartozásnak a felmondás időpontjában fennállt összegét.

[23] A jogvita megalapozott elbírálásának alapjául szolgáló teljeskörű tényállás megállapításához ebben a keretben a felek nyilatkozatainak beszerzése és a nyilatkozatoktól függően további bizonyítás szükséges, amely a felülvizsgálati eljárásban – annak rendkívüli jogorvoslati jellege miatt és az e jellegből adódó, a Pp. 275.§ (1) bekezdésében foglalt korlátozás következtében – nem folytatható le, és mivel meghaladja a másodfokú eljárás kereteit is, a Kúria a Pp. 275.§ (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet az elsőfokú ítéletre is kiterjedően hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra, új határozat hozatalára utasította.

[24] A megismételt eljárásban az I. rendű alperesnek nyilatkoznia kell, hogy a jogelődje (a bank) hogyan határozta meg a felmondás időpontjában fennállt hátralékos tartozás összegét, ténylegesen milyen összegű hátralékos tartozás miatt mondta fel a kölcsönszerződést és ezt az összeget miként módosította a DH1 törvény szerint tisztességtelenül felszámított összeg. Az I. rendű alperesnek valamennyi állítását számításokkal alátámasztania és bizonyítania kell. A felpereseknek is nyilatkoznuk kell (jellemzően az I. rendű felperesnek) az adott kérdéseket illetően, majd a felperesek és a II. rendű alperes nyilatkozataitól függően kell lefolytatni az esetleges bizonyítást, melynek során szakértői vélemény beszerzése is szükségessé válhat.

[25] Az elsőfokú bíróság ezt követően kerül abba a helyzetbe, hogy a jogvita tárgyában az eljárásjogi és az anyagi jogi előírásoknak maradéktalanul megfelelő eljárás eredményeként megalapozott érdemi döntést hozhasson abban a kérdésben is, hogy indokolt volt-e a bank részéről a szerződés felmondása: a hátralék felmondáskori összege az 1959-es Ptk. 525. § (1) bekezdés e) pontja tükrében alapot adott-e a bank számára az azonnali hatályú felmondásra, megállapítható-e az I. rendű felperes és a II. rendű alperes súlyos szerződésszegése.

[26] A megismételt eljárás során már nem lehet visszatérni a másodfokú bíróság által már jogerősen elbírált és felülvizsgálattal nem támadott egyéb kérdések vizsgálatára, ezeket már a felek nem vitathatják.

Záró rész

[27] A Kúria a Pp. 275.§ (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségek, továbbá a feljegyzett felülvizsgálati eljárási illeték összegét csupán megállapította, ezek viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.

[28] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2022. május 18.

Dr. Harter Mária s.k. a tanács elnöke, dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. előadó bíró, dr. Szabó Klára s.k. bíró